

gaaet oppe i Norge, hvor ganske de samme Forhold har gjort sig gældende paa Grund af en radikal Politiks Indgreb i de kirkelige Forhold. Organisationstankerne kom dér meget stærkt og tydeligt frem og ligeledes Kravet om, hvad man kaldte en fri Folkekirke, hvilket virkelig betød en fri Kirke, og noget saadant var vedtaget ikke alene af Stiftsmøder, men af et Landsmøde, der var repræsentativt sammensat af disse frivillige Stiftsmøder. Men Stemningen er ogsaa dér hurtig forsvundet, nemlig da de Aarsager, der var til Stede for denne Stemning, toges bort.

Jeg maa derfor som et nøgternt Menneske dømme, at den virkelige Interesse for Frikirken i Øjeblikket er saare ringe. Det er den ene Side af Sagen. Den anden Side er den, at vi kirkelige jo ogsaa er almindelige Borgere og dog har, selv om man maaske ikke altid vil indrømme os det, nogen Forstand paa almindelige borgerlige Anliggender. Den sidste Tids politiske Historie i Danmark har vist os, hvilke Vanskeligheder der er forbundet med at gennemføre en Grundlovsforandring; det er en baade saare vanskelig og saare bekostelig Ting; men en Grundlovsforandring skal der jo til, hvis vi skal ind paa disse Forhandlinger, som det ærede Medlem inviterer os til. Men jeg tror, man rolig kan sige, at hvis vi i Øjeblikket vendte os mod det danske Folk og sagde: Ønsker I en ny Grundlovsforandring, ønsker I at faa alle disse Valg og at have alle de Bekostninger, der gaar dertil, saa vilde et meget stort Flertal svare, at det er ganske malplaceret og dertil økonomisk uforvarsligt.

Jeg vil tilføje, for at henvende mig mere personligt til det ærede Medlem, der henvendte sig personligt til mig, at det er ganske rigtigt, det har været min — jeg kan sige skønne — Forhaabning, at vi, den Gang vi vendte os til de politiske Partier i 1916 og bl. a. ogsaa til det Parti, som det ærede Medlem Hr. Borgbjerg er Ordfører for, skulde faa virkelig Tilslutning og Støtte. Jeg troede den Gang og har selv Gang paa Gang henvist til, at der var Sikkerhed for, at vi vilde faa den Støtte fra socialdemokratisk Side, ligesom vi fik tilsagt Støtte saavel fra Venstres som konservativ Side. Der var kun et Parti, som vi selvfølgelig ikke fik Støtte fra, det er det Parti, hvis kirkepolitiske Maal, som jeg har sagt flere Gange, er Byzantisme, dette nemlig at herske over Kirken. De Radikale vilde ikke paa nogen Maade forhandle med os; vi fik den Gang klart Vidnesbyrd om, at man fra radikal Side vil holde sin klamme

Haand over Kirken, saa længe som det paa nogen Maade er muligt.

Saaledes saa jeg den Gang paa det, at vi ikke mindst fra det ærede Medlem Hr. Borgbjergs Side havde en varm Medfølelse og Støtte. Saa førte Forholdene til, at jeg kom ind i Rigsdagen, og i 1918 var det første, jeg gjorde som Rigsdagsmand, ved Finanslovens Behandling, at lyse efter et saadant Udvalg, som det ærede Medlem Hr. Borgbjerg nu vilde have nedsat, for at man kan optage Spørgsmaalet om Løsningen af Forholdet mellem Stat og Kirke. Jeg lyste efter det, fordi jeg var meget stærkt optaget af dette Spørgsmaal og var sikker paa, at jeg i det mindste fra Socialdemokratiets Side vilde finde en varm Tilslutning. Men nej, dér var Stilhed, der var den Gang akkurat den samme Dødsstilhed fra Socialdemokratiet som fra Ministerbænken, hvorfra jeg vidste, at jeg ikke vilde vinde Indgang for Tanken om Nedsættelsen af et saadant Udvalg, som skulde behandle Spørgsmaalet om Forholdet mellem Stat og Kirke. Jeg lyste gentagne Gange efter det ærede Medlem Hr. Borgbjerg, da jeg vidste, hvordan han havde udtalt sig; men han var stum den Gang, han var ikke til at faa i Tale. Senere hen har jeg ved Behandlingen af et andet Lovforslag henvendt mig til Socialdemokraterne og mindet dem om dette Spørgsmaal, men jeg har ikke hos dem set nogen som helst Iver for at tage denne Sag op.

Der var en udmærket Lejlighed til at tage hele dette Spørgsmaal op, den Gang Forslaget til en Grundlovsforandring blev fremsat; da havde det ærede Medlem Hr. Borgbjerg og hans Parti haft Lejlighed til at vise deres varme Interesse for at faa denne Sag løst. Da havde der været Grund til at tage den Sag op og gennemføre det, som den nuværende Kirkeminister tidligere har udtalt Ønske om, Fjernelse af Grundlovens Løfteparagraf, saaledes at man senere ved en almindelig Lovs Gennemførelse vilde kunne omordne Kirkeforholdene, hvis man ønskede det. Hvor var Socialdemokraterne henne den Gang? Den Gang kunde de have sagt: Samtidig med den Grundlovsændring, der er nødvendig af Hensyn til Sønderjyllands politiske Forening med Danmark, vil vi ogsaa tage den kirkelige Løfteparagraf op til Behandling; vi skal jo senere forene den sønderjydske Kirke med den danske Folkekirke.

Det ærede Medlem maa altsaa undskylde mig, at jeg ikke tror, at den Interesse, han i sit fortrinlige Foredrag har lagt for Dagen for denne Sag, er saa varm, som